

Sommarutställningarna på Konsten Hus brukar vara av ett regionalt självbespeglade slag. De sträcker sig i allmänhet från början av juni och långt in i augusti. Oftast handlar det om i någon mening lokala samlingsutställningar som riktar sig till sommarturister och återvändande norrbottningar som beivrar hemorten under sina ferier. Det råder ett slags stillsamt sommarlov över dessa tillställningar.

I år har man valt att i övre hallen visa en samisk kvinnoutställning med konst och konsthantverk. På samiska heter utställningen "Nissonat" som kan översättas till "Kvinnor". Den vinklingen, och det urvalet ger en antydning om att det kvinnliga ofta glöms bort när man talar om det samiska hantverket. Arrangören vill därför fokusera på den starka tradition som bärs av kvinnorna i den samiska kulturen, i det här fallet Karin Vasara, Marja Helander, Annelise Josefsen, Gunvor Guttorm, Solveig Labba, Britta Marakatt-Labba, Ellen Kitok, Synnöve Persen och Monica Larsson-Edmondsson. Konst och konsthantverk har ett gemensamt ord i samiskan "Duodji". Detta vidgade koncept är verkligen både på gott och ont. Det klumpar ihop konst som är i högsta grad en innovationsverksamhet där man ständigt uppfinner nya former med ett hantverk som ofta har en ytterst sträng formdisciplin. Det är som att sammanföra haute couture med folkdräktssömnad. Det går inte, för utgångspunkterna är helt olika trots att det ändå handlar om kläder.

De nio samiska kvinnorna som ingår i utställningen bor alla i Sapmi utom fotografen Marja Helander som bor i Helsingfors. Hon gestaltar den urbana samiska karriärkvinnans möte med sitt ursprung. Iklädd dräkt, knytblus och pumps vacklar hon omkring på nylonklädda ben i det samiska moderlandets karga fjällnatur. Det är rätt roliga samtidskommentarer om en kulturkollision, men de stannar vid det illustrativa. Snabbt, alltför snabbt, avläses tolkningen i bilden, det gör att man inte drar på munnen mer än en gång åt dråpligheterna. "Ett genomsådat konstverk är dött" säger poeten Gunnar Ekelöf och syftar på att för att fortleva måste ett konstverk innehålla en poetisk laddning, ständigt undflyende och gäckande förnufts tolkningar. Annat är det med bilderna av Synnöve Persen eller Britta Marakatt-Labba. I deras bilder fortlever den poetiska laddningen. I dem löser man inga rebusar trots att många av Persens oljor heter just "Rebus". Hon bearbetar färgstrukturer torrt i magra fondsjok, vilket ger en matt finish. I bilderna *Förväntning I och II* kan man skönja mönster och teckenfragment som för tankarna till hållristningar. I den stora oljan *Eufemism* ligger stora färgprickar oregelbundet utplacerade i fler än ett djupplan närmare betraktaren än den blåsvarta bakgrunden. Med fina måleriska effekter materialiserar den matta karaktären färgpigmenten till kroppar mot en bakgrund.

Britta Marakatt-Labba vidareutvecklar den samiska broderitraditionen till konst i sina berättande fribroderier. I experiment med bland annat uringarvat fiskskinn som en del av bilden sömmar hon vidare på sina historier. Hon rör sig fritt med humoristisk respektlöshet men med pietet för traditionen, mellan saga och mytologi, nutid och dåtid. Hon gräver bokstavligen där hon står vilket gör känslan av äkthet i utsagorna väldigt påtaglig. Annelise Josefsen från Kokelv i Norge, såg vi för att antal år sedan på Konstens Hus i den stora utställningen Nordisk Natur. Nu är hon tillbaka med några små skulpturer i sten. Det är som vanligt inte storleken som räknas när det gäller. Skulptur är sannerligen inte alltid monumentalformat! God skulptur är naturligtvis något som mer ligger i formen och proportionerna än i storleken som i till exempel i verket *Vis-dom*.

Bland de renodlade konsthantverkarna lägger man särskilt märke till Ellen Kitoks rotarbeten som står i en klass för sig i fråga om form och utförande. Ett annat material som dock inte är traditionellt samiskt bearbetas av Monica Larsson-Edmondson. Hon har utbildat sig i Australien i glasfusingteknik. Det är en metod att via sammansmältning av olikfärgat glas åstadkomma komplicerade mönster i en glasmassa som sedan formas till föremål. I hennes arbeten är det enbart färgskalorna som utgör referensen till det samiska. Karin Vasara har å sin sida utvecklat klädsömnaden i de traditionella materialen till något modernt och exklusivt,

medan Gunvor Guttorm och Solveig Labba känns mer tillbakablickande och konventionella när de knyter an till det traditionella hantverket och dess formvärld.

Denna skillnad utgör också en skillnad i det konstnärliga uppdraget och det hänger också samman med distinktionen mellan tradition och konvention.

En tradition är nåt man kan ta avstamp ifrån när man söker sig ut på nya vägar ut i det okända medan en konvention är något som man eftersträvar och söker sig till.

Utställningen Nissonat ger en viss uppfattning av vad som händer just nu inom samisk duodji. Inför framtiden borde emellertid både arrangörer och utövarna själva göra ett vägval, eller möjligen uppdatera ett ordval. Duodji, är det konst eller måne hemslöjd som avses?

Bertil Sundstedt